

- Fahwani Y. Indonesia. Food service – Hotel Restaurant Institutional / Y. Fahwani, T. Wright [Electronic resource]. – Access mode : https://gain.fas.usda.gov/Recent%20GAIN%20Publications/Food%20Service%20-%20Hotel%20Restaurant%20Institutional_Jakarta_Indonesia_12-20-2016.pdf
- Global Expat. Hospitality Executive Search. 2016 a record year for Bali foreign tourist arrivals [Electronic resource]. – Access mode : <http://globalexpatrecruiting.com/2016-record-year-bali-foreign-tourist-arrivals/>
- Gunadi A. Tegallalang Rice Terraces in Bali / A. Gunadi [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.bali-indonesia.com/ubud/tegallalang-rice-terraces.html>
- Hastings K. 14 Top-Rated Tourist Attractions in Bali / K. Hastings [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.planetware.com/tourist-attractions-/bali-ina-b-b.htm>
- Hoffman L. Bali: The Ultimate Guide to the World's Most Spectacular Tropical Island / L. Hoffman // Tuttle Publishing. – 2013. – 352 p.
- Live Journal: Khramy Bali [Elektronnyi resurs]. – Rezhim dostupa : <https://mir-mak.livejournal.com/38828.html>.
- Wiguna D. Ngurah Rai Goes Named Top Three Airports with Best Service / D. Wiguna [Electronic resource]. – Access mode : <https://en.tempoco.com/read/news/2017/02/26/199850405/Ngurah-Rai-Goes-Named-Top-Three-Airports-with-Best-Service>.

Мандрик Ирина, Медведева Ирина. Туристическо-страноведческие особенности развития туризма на Бали. Рассматриваются особенности и тенденции развития туризма на о. Бали. Анализируются динамика и географическая структура туристических потоков. Определены основные страны-поставщики иностранных туристов на остров. Выявлено, что в последние годы лидирующие позиции среди стран-поставщиков занимают Австралия и Китай, зато уменьшился поток туристов из стран Европы. Названы важнейшие курорты острова и туристические дестинации (Нуса Дуа, Санур, Джимбаран, Танжунг Беноа, Убуд, Денпасар). Характеризуется гостиничная база острова и называются лучшие отели. Отмечается основной аэропорт острова и раскрывается динамика туристических прибытий. Определяются основные проблемы и перспективные направления развития туризма на Бали.

Ключевые слова: туризм, туристический поток, виды туризма, туристическая дестинация, Бали.

Mandryk Irina, Medvedieva Irina. Tourist-Country Studies Features of Tourism Development on the Island of Bali. The features and trends of tourism development on the island of Bali from the standpoint of tourist country studies are considered. The dynamics and geographic structure of tourist flows are analyzed. The main types of tourism in Bali are named. The main supplier countries of foreign tourists to the island are identified. It is noted that Australia and China occupy the leading position among supplier countries in recent years, while the flow of tourists from European countries has decreased. The most important resorts and touristic destinations of Bali such as Nusa Dua, Sanur, Jimbaran, Tanjung Benoa, Ubud, Denpasar are characterized. The hotel base of the island was described and the best hotels were named. The main airport was named and the dynamics of tourist arrivals was analyzed. The main problems and perspective directions of tourism development in Bali are defined.

Key words: tourism, tourist flow, types of tourism, tourist destination, Bali.

Стаття надійшла до редколегії
03.04.2018 р.

УДК 911. 3:338.48(477)

**Ірина Єрко,
Ольга Курочка**

Аналіз туристичної привабливості України на прикладі порівняння регіонів

Проаналізовано основні аспекти формування туристичної привабливості регіону. Основне завдання статті – аналіз стану туристичного ринку України, рівень послуг та туристичних потоків, визначення головних переваг та недоліків у секторі туристичної привабливості. Опрацьовано дані Всесвітньої туристської організації та Звіти щорічного економічного форуму. Вивчено головні фактори впливу на формування туристичної привабливості регіону. Проаналізовано праці науковців, котрі займалися дослідженням цієї теми на прикладі окремих регіонів

© Єрко І., Курочка О., 2018

і країни в цілому. Визначено головні проблеми, які заважають стабільному розвитку туризму в Україні. Розглянуто та досліджено інфраструктуру основних туристичних регіонів. Визначено кількість закладів розміщення та ресторанного господарства, закладів дозвілля й розваг, загальний дохід від цих підприємств, а також стан транспортної інфраструктури. Названо визначні місця для відпочинку та середній рівень цін, а також розроблено рекомендації щодо вдосконалення розв'язання наявних проблем і підвищення ефективності від функціонування закладів з обслуговування туристів.

Ключові слова: туризм, UNWTO, туристична привабливість, туристичні потоки, інфраструктура, міжнародний ринок, рейтингова оцінка, суб'єкти туристичних послуг.

Постановка наукової проблеми та її значення. Сфера послуг – один із найважливіших факторів формування світового ВВП у цілому та кожної країни окремо. Обслуговування суб'єктами туристичної діяльності робить значний внесок у розвиток економіки, збільшення кількості робочих місць, дає більші можливості для пізнання світу, кращого розуміння психології людей, різних націй, обмін досвідом, розширення та зміцнення міжнародної торгівлі й, отже, покращення добробуту населення.

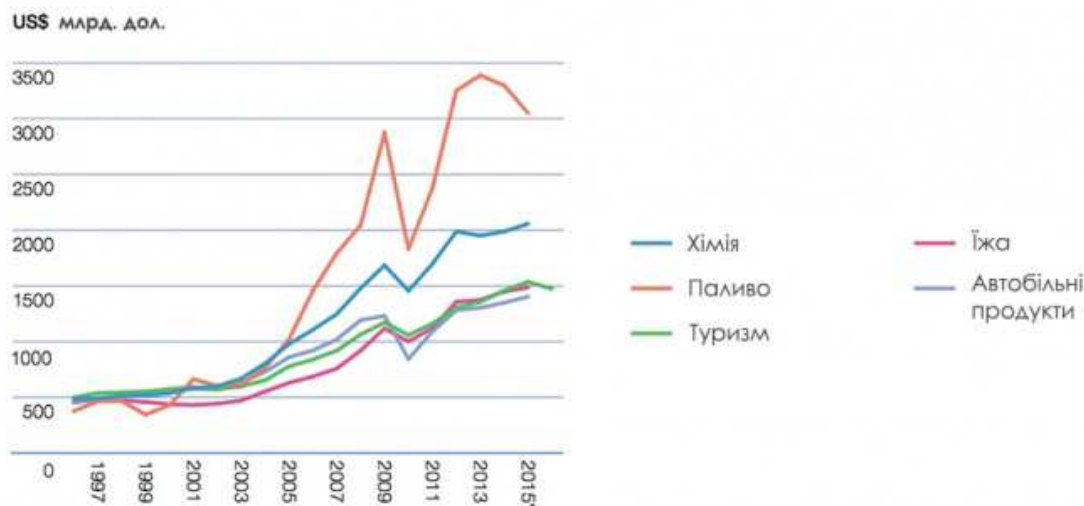
Проте, для того щоб туристична індустрія забезпечувала стабільний та високий дохід, потрібно створити унікальні умови для резидентів, котрі хочуть відвідати державу. У XXI ст. значну увагу приділяють насамперед якості туристичних ресурсів, їх цінності в регіональному й світовому масштабах. Найбільше туристи цікавляться історико-культурною спадщиною, фестивалями, неповторними природними атракціями. Важливу роль відіграє обслуговування туристів закладами розміщення й ресторанного господарства, оскільки більшість їх розміщено поряд із відомими туристичними місцями й запропонують широкий спектр своїх послуг, тим самим приваблюючи більше гостей, і надають можливість для обслуговування великої кількості туристів, що покращує не лише статистику, а й приносить кошти до бюджету. Такі підприємства забезпечують комфортний відпочинок кожного туриста в будь-якій точці світу, а доходи складають вагомую частку в структурі ВНП країни. Тому створення позитивного іміджу країни на туристичному ринку за рахунок відповідних ресурсів, а також завдяки розвиненій мережі закладів туристичного обслуговування є надзвичайно важливим компонентом.

Аналіз досліджень із цієї проблеми. Питання туристичної привабливості території, зокрема в економічному аспекті, досліджено в О. В. Музиченко-Козловською [6]. Також, використовуючи дані ВТО та Міжнародного економічного форуму, М. Г. Бойко [1] досліджувала закономірності формування й провела детальний аналіз цієї теми. Частково питання привабливості висвітлено в роботах Н. Ф. Алексєєвої, А. В. Плохотніченко та С. П. Кузика.

Мета дослідження – аналіз туристичної привабливості України на прикладі порівняння Львівської й Одеської областей, а саме рівня послуг і туристичних потоків, визначення основних проблем та головних переваг у секторі туристичної привабливості.

Методи та організація дослідження. Для виконання поставлених завдань здійснено комплексний аналіз даних статистичної звітності Всесвітньої туристської організації та матеріалів Міжнародного форуму в Давосі, а для аналізу на регіональному рівні використовували дані Головного управління статистики України, в Одеській і Львівській областях. Крім того, у процесі дослідження застосовували аналітичний, порівняльний, математичний, статистичний методи, методи узагальнення та систематизації.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Стрімкий розвиток сфери туризму у світі гарантує зростання й зміцнення світової економіки, збільшення кількості робочих місць і, отже, забезпечує значне зменшення відсотка безробіття в країнах. Збільшення впливу сфери послуг, а зокрема діяльності туристичних суб'єктів, закладів ресторанного господарства й тимчасового розміщення, можна дослідити на основі даних Всесвітньої туристичної організації. Внесок туризму у світовий ВВП становить 10 %, випереджаючи сфери автобудування та харчової промисловості (рис. 1), а кількість туристів у 2016 р. становила рекордний 1,235 млн осіб, що на 3,9 % більше, ніж у 2015 р. [9].

Sources: World Tourism Organization (UNWTO) and World Trade Organization

Рис. 1. Динаміка доходів від туризму у світовому експорті, порівняно з іншими галузями економіки [9]

На цьому зображенні можна простежити динаміку розвитку туризму в структурі світового ВВП, порівняно з іншими економічними секторами. Паливо незмінно залишається лідером у світовій економіці, оскільки ціни на нафту й газ постійно впливають на курс долара США та, отже, на розвиток фінансової складової країн.

На щорічному Всесвітньому економічному форумі в Давосі представлено рейтинг країн за туристичною привабливістю за 2017 р., де Україна посіла 88 місце зі 136 на основі 15 показників [8]. На думку експертів, на низькому рівні перебувають інфраструктура та туристичні ресурси, зокрема це низький відсоток заповідних територій і їх привабливість й оснащення (рис. 2).

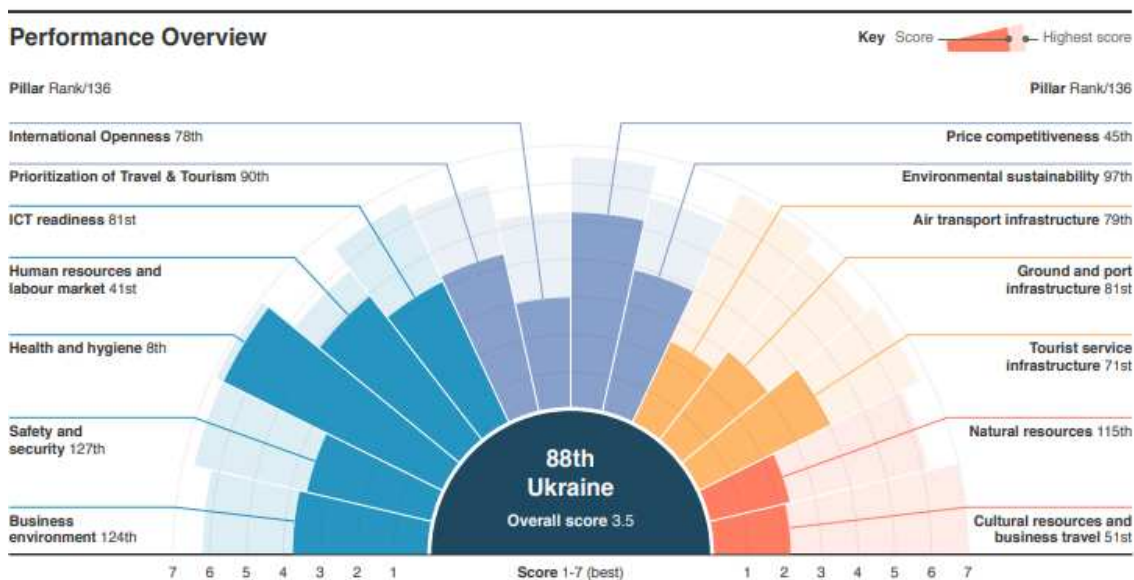

Рис. 2. Інфографіка туристичної привабливості України [8]

Найвище оцінено такі сектори, як рівень цін, оскільки в Україні вони значно нижчі, ніж у більшості країн світу, здоров'я та гігієна, а також ринок праці.

В Україні найпопулярнішими туристичними регіонами є Львівська й Одеська області, їх найчастіше беруть до уваги під час будь-якого типу аналізу сфери послуг. Ці регіони приймають

найбільшу кількість резидентів, як внутрішніх так і зовнішніх. На основі даних Держприкордонної служби України у 2017 р. до нашої держави в'їхало 14 млн іноземних громадян, із яких 13,741 млн – із приватною метою. Найбільше іноземців прибуло з Польщі, Російської Федерації, Білорусі й Республіки Молдова [4].

Головна відмінність між зазначеними вище областями – спеціалізація в галузі туризму. Якщо Львівська область більше концентрує свою діяльність на культурно-пізнавальному туризмі, то Одеська – асоціюється насамперед із пляжним відпочинком і кліматичними курортами. Особливість цих областей – природно-кліматичні умови, різноманітні природні лікувальні ресурси та їх географічне положення. Проте існує багато інших факторів, які впливають на туристичну успішність того чи іншого регіону. Серед них – транспортна доступність, наявність закладів розміщення, закладів громадського харчування, відпочинку й розваг, а також напряму та характеру основних туристичних потоків у регіоні тощо.

Наприклад, на території Львівської області діє шість міжнародних автомобільних пунктів пропуску, чотири залізничні пункти пропуску й один пішохідний пункт пропуску. Львівська область – один із найпотужніших залізничних вузлів держави, тому загальна довжина залізничних шляхів становить 1310 км і дві міжнародні залізничні магістралі, міжнародних автомобільних шляхів в області немає, лише два – європейського стандарту. На Львівщині діє один Міжнародний аеропорт «Львів» імені Данила Галицького з пропускною спроможністю 2000 пасажирів на годину.

Одеська область є прикордонним районом, що розміщений на перетині трьох важливих морських шляхів: дунайського, дністровського та дніпровського. Морегосподарський комплекс області включає сім морських портів, 20 судноплавних приватних компаній, близько 80 приватних крьюінгових і понад 90 експедиторських й агентських компаній. В області функціонує три міжнародні аеропорти – «Лиманський», «Ізмаїл» та «Одеса». Останній має пропускну спроможність понад 1000 пасажирів на годину. Окрім того, область перетинають сім потужних міжнародних автомагістралей.

За звітом управління статистики у Львівській області, у регіоні у 2016 р. нараховувалося 343 колективні засоби розміщення (готелі, хостели тощо), із сумарною кількістю місць у розмірі 31 тис. одиниць. Протягом року ці заклади прийняли понад 861 тис. туристів, із них 106,8 тис. – іноземні громадяни. Окрім того, в області додатково нараховується 56 санаторно-курортних й оздоровчих закладів із загальною кількістю місць у розмірі 13 тис. [2]. Із найкращими відгуками залишаються індивідуальні апартаменти в центрі, неподалік від оперного театру або в старій частині міста Львова. Окрім того, великим попитом користуються готелі, розміщені до центру Львова та головних культурних об'єктів. Окрім того, на гірськолижному курорті Славське переважають приватні садиби й гостьові будинки.

Станом на 2016 р. в Одеській області нараховувалося 583 колективні засоби розміщення із загальною кількістю місць у розмірі 56,7 тис. одиниць. Отже, у цих об'єктах розміщення перебувало 514,6 тис. осіб, із них 76,3 тис. – іноземні громадяни, діє 351 спеціалізований заклад розміщення, де 44,7 тис. ліжко-місця [3]. Для регіону властива висока сезонність, відтак більшість закладів розміщення функціонують лише в літній період. Найпопулярніші засоби розміщення – індивідуальні апартаменти в Приморському районі міста Одеси та Аркадії. Основними критеріями гостей виступають розташування, чистота й обслуговування. Варто зазначити, що найбільш відвідувані заклади розміщені близько до центру міста або до пляжів. Окремо вирізняють готелі та бази відпочинку в смт Затока, завдяки їх близькості до пляжу й мілководдю,

Львівщина відома, насамперед, своїми затишними кав'ярнями, кондитерськими та стравами національної кухні. На сьогодні в області нараховується 3506 зареєстрованих закладів ресторанного господарства із загальною потужністю 2065 одиниць. Показник покриття закладами становить 59 % і є одним із найбільших в Україні [5]. Користуючись широким спектром історичних пам'яток у Львові та області, під час створення концепції закладів ресторанного господарства підприємці акцентують увагу на музеях, майстернях, магазинах, суміщаючи два види діяльності – продаж товарів та послуг. Середній чек у закладах ресторанного господарства Львова й області коливається від 150–250 грн за обід.

В Одеській області всього зареєстровано 3622 об'єкти ресторанного господарства із загальною розгалуженістю покриття в розмірі 39 % [5]. Завдяки вдалому положенню на узбережжі Чорного моря, заклади ресторанного господарства можуть урізноманітнювати своє меню, використовуючи більшу кількість якісних морепродуктів, ніж в інших регіонах країни. Окрім того, регіон удало

використовує свій колорит у створенні нових закладів ресторанного господарства. Середній чек у ресторанах Одеси та області становить в межах 200 грн за обід із розрахунку на одну особу.

На території Львівської області діють 44 розважальні заклади типу «клуб», 90 % яких розміщено в місті Львові. Перевагу надають нічним та караоке-клубам. Регіон є надзвичайно насичений історико-культурними ресурсами, тому й приваблює велику кількість внутрішніх і зовнішніх туристів. На Львівщині діє 69 музеїв, 40 із яких – безпосередньо в місті Львові. Значну частку займають меморіальні музеї та музеї-заповідники. Окрім того, діє 10 театрів, найвідоміший із яких – «Львівський національний академічний театр опери та балету ім. Соломії Крушельницької»

У загальній кількості в Одеському регіоні нараховується понад 60 нічних клубів, більшість із яких розміщено на прибережних зонах. Окрім того є спортивні клуби (кінні, яхт-клуби, гольф, тощо) та караоке-бари. У регіоні функціонують 42 музеї, 20 % із яких є меморіальними. Усі сім театрів розміщені в місті Одеса, найбільшим і найвідомішим із яких є «Одеський національний академічний театр опери та балету».

Отже, протягом 2016 р. Одеська область прийняла 59 тис. туристів, із яких 2097 – іноземці; загальний приріст туристів зріс на 29 %, порівняно з попереднім роком. Туристичні потоки Львівської області за показниками є значно більшими: у 2016 р. область відвідали 182 тис. туристів, а приріст збільшився на 61 %, порівняно з попередніми роками [4]. Проте неякісний стан туристичної інфраструктури значно гальмує розвиток туризму. Головною проблемою цієї сфери залишаються автомобільні шляхи, недостатнє авіа- та залізничне сполучення з іншими країнами. Натомість в Україні досить низькі ціни, порівняно з державами Європи, що, безумовно, є позитивним аргументом для іноземців під час вибору місця відпочинку. Станом на 2017 р., за звітами Державної служби статистики, сума доходів від реалізації послуг розміщення та харчування становила 17,4 млрд грн [4].

Україна – одна з європейських держав, яка має сприятливі умови для розвитку туристичної інфраструктури, потрібно лише виконати низку завдань: раціонально використовувати туристичні ресурси, удосконалити матеріально-технічну базу, забезпечувати належний і високий рівні побутового та культурного обслуговування, підвищити рівень зайнятості населення в галузі туризму [7, с. 14].

Висновки й перспективи подальших досліджень. Отже, незважаючи на політичну ситуацію в країні, повільний розвиток туристичної інфраструктури, унікальність кліматичних і культурних ресурсів приваблює більше іноземних туристів, а внутрішні резиденти почали все більше досліджувати й відкривати для себе нові туристичні місця в межах України.

Джерел та література

1. Бойко М. Г Туристична привабливість України: закономірності формування та орієнтири розвитку / М. Г. Бойко // Інвестиції: практика та досвід. – 2009 – № 16. – С 34–39.
2. Головне управління статистики у Львівській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.lv.ukrstat.gov.ua/>.
3. Головне управління статистики у Одеській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.od.ukrstat.gov.ua/>.
4. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 15.03.2018).
5. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://me.gov.ua/>.
6. Музиченко-Козловська О. В. Економічне оцінювання туристичної привабливості території : монографія / О. В. Музиченко-Козловська . – Львів : Новий Світ-2000, 2012. – 176 с.
7. Олійник Я. Б. Суспільно-географічне дослідження туристичної інфраструктури Волинської області : монографія / Я. Б. Олійник, І. В. Єрко. – Луцьк : ПрАТ «Волинська обласна друкарня», 2014. – 164 с.
8. The Travel & Tourism Competitiveness Report 2017. World economic forum. – Geneva, 2017. – 387 p.
9. UNWTO Tourism Highlights. 2017 Edition. – Madrid, 2018. – 16 p.

References

1. Boiko M. H Turystychna pryvablyvist Ukrainy: zakonornosti formuvannia ta oriientyry rozvytku / M. H. Boiko // Investytsii: praktyka ta dosvid. – 2009 – № 16. – S 34–39.
2. Holovne upravlinnia statystyky u Lvivskii oblasti [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.lv.ukrstat.gov.ua/>.

3. Holovne upravlinnia statystyky u Odeskii oblasti [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.od.ukrstat.gov.ua/>.
4. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
5. Ministerstvo ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://me.gov.ua/>.
6. Muzychenko-Kozlovska O. V. Ekonomichne otsiniuvannia turystychnoi pryvablyvosti terytorii: monohrafiia / O. V. Muzychenko-Kozlovska. – Lviv : Novyi Svit-2000, 2012. – 176 s.
7. Oliynyk Ya. B. Socio-geographical research of the tourist infrastructure of Volyn region : monograph / Ya. B. Oliynyk, IV Honey – Lutsk : PJSC «Volyn Regional Printing House», 2014 – 164 p.
8. The Travel & Tourism Competitiveness Report 2017. World economic forum. – Geneva, 2017. – 387 p.
9. UNWTO Tourism Highlights. 2017 Edition. – Madrid, 2018. – 16 p.

Ерко Ирина, Курочка Ольга. Анализ туристической привлекательности Украины на примере сравнения регионов. Анализируются основные аспекты формирования туристической привлекательности региона. Основная задача статьи – анализ туристического рынка Украины, уровня услуг туристических потоков, определение главных преимуществ и недостатков в секторе туристической привлекательности. Поддавали обработке данные Всемирной туристской организации и отчеты ежегодного экономического форума. Изучаются основные факторы влияния на формирование туристической привлекательности региона. Анализируются труды ученых, занимавшихся исследованием данной темы на примере отдельных регионов и страны в целом. Определяются главные проблемы, которые мешают стабильному развитию туризма в Украине. Рассматривается и исследуется инфраструктура основных туристических регионов. Определяется количество средств размещения и ресторанного хозяйства, учреждений досуга и развлечений, общий доход от данных предприятий, а также состояние транспортной инфраструктуры. Указаны достопримечательности для отдыха и средний уровень цен, а также разработаны рекомендации по совершенствованию существующих проблем и повышению эффективности от функционирования учреждений по обслуживанию туристов.

Ключевые слова: туризм, UNWTO, туристическая привлекательность, туристические потоки, инфраструктура, международный рынок, рейтинговая оценка, субъекты туристических услуг.

Ierko Irina, Kurochka Olga. Analysis of Tourist Attractiveness of Ukraine by Comparing Regions. The basic aspects of region's tourist attractiveness are analyzed. The main purpose of the article is analysis of Ukraine tourist market, the level of services and tourist flows, determination of main advantages and disadvantages in segment of the tourist attractiveness. World Tourism Organization's data and Annual Economic Forum's reports are processed. The primary factors of influence on region's tourist attractiveness are examined. The works of scientists who were engaged in the study of this topic on the example of individual regions and the country as a whole are analyzed. The main problems that hinder the sustainable development of tourism in Ukraine are identified. The infrastructure of major tourist regions is considered and researched. The number of accommodation establishments and restaurants, leisure facilities and entertainments, the total revenue from these enterprises, as well as the state of transport infrastructure are determined. The places of interest and average prices are determined. Recommendations for solving existing problems and increasing the efficiency of the operation of tourist facilities are developed.

Key words: tourism, UNWTO, tourist attraction, tourist flows, infrastructure, international market, rating, subjects of tourist services.

Стаття надійшла до редколегії
12.04.2018 р.

УДК 379.85 (417.16)

Оксана Пікулик

Регіональні особливості розвитку туризму та туристичної політики в Чорногорії

У статті досліджено регіональні особливості розвитку туризму в Чорногорії. Проаналізовано динаміку та географічну структуру туристичних потоків країни. Здійснено аналіз розвитку туристичної інфраструктури в